

nicy podjęli szereg istotnych tematów. Do najważniejszych należał problem wiarygodności i obowiązku świadectwa o wierze, która ma także wymiar moralny. Podkreślono także, że przesłanie *Veritatis splendor* łączy się z nową ewangelizacją, ukazując zadania Kościoła wobec tych, którzy są na peryferiach.

Kolejne już, grudniowe sympozjum na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II było znakomitą okazją do podjęcia na nowo refleksji nad przesłaniem *Veritatis splendor*. Cenną inicjatywą było zaprezentowanie ekumenicznego aspektu omawianych kwestii.

KRZYSZTOF SMYKOWSKI

SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
RODZINA: TRUD, PRACA, ŚWIĘTOWANIE.
TRZY OBLICZA LUDZKIEJ EGZYSTENCJI
(Łomianki 6-7 grudnia 2013)

Praca i świętowanie, jak zaznaczył Benedykt XVI podczas Kongresu Rodzin w Mediolanie, są ściśle związane z życiem rodziny: warunkują jej wybory, wpływają na stosunki między małżonkami oraz między rodzicami i dziećmi, oddziałują na relacje rodziny ze społeczeństwem, a także z Kościołem. Dlatego też Jan Paweł II pracę ludzką określił jako powołanie lokujące się w etosie ludzkiego postępowania oraz implikujące stabilność i rozwój rodziny. Należy zatem uznać, że praca i niedziela jako dwie codzienne wartości winny się uzupełniać. Jest bowiem czas pracy i czas świętowania. Wybór zaś tych wartości w rodzinie należy do tych, którzy ją tworzą jako wspólnotę życia i miłości oraz uczą w niej bogatszego człowieczeństwa. Praca i świętowanie niedzieli są nieodłącznym elementem egzystencji człowieka. Między tymi wartościami istnieje koherentna nić jedności.

Nawiązując do treści aplikowanych podczas Kongresu Rodziny w Mediolanie, który odbył się w czerwcu 2012 roku, Wydział Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Instytut Papieża Jana Pawła II w Warszawie w dniach 6-7 grudnia 2013 roku zorganizował Międzynarodową Konferencję Naukową *Rodzina: trud, praca, świętowanie. Trzy oblicza ludzkiej egzystencji*, w której uczestniczyło 36 prelegentów z różnych ośrodków naukowych z kraju i z zagranicy, studenci oraz inni słuchacze i zaproszeni goście.

Konferencja została zorganizowana w siedzibie Wydziału Studiów nad Rodziną w Łomiankach. W pierwszym dniu odbyła się sesja interdyscyplinarna oraz trzy popołudniowe sesje panelowe. Konferencję swoją obecnością zaszczylicili m.in.: ks. kard. Kazimierz Nycz, ks. abp Zygmunt Zimowski – przewodniczący Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia i Ludzi Chorych, ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński – rektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz burmistrz Łomianek, Tomasz Dąbrowski. Organizatorami niniejszej konferencji naukowej byli: ks. prof. UKSW dr hab. Mieczysław Ozorowski, ks. dr Józef Młyński oraz dr Dominika Żukowska-Gardzińska.

Konferencja naukowa rozpoczęła się o godzinie 9.00. Zebranych gości, prelegentów i studentów przywitał ks. prof. UKSW dr hab. Mieczysław Ozorowski (dziekan WSR), wyjaśniając ideę i pomysł zorganizowania konferencji. Przypomniał, że przy współczesnym trybie życia człowiek musi znaleźć czas zarówno na pracę, jak i świętowanie niedzieli, wartości te bowiem w znaczeniu ontologicznym odwołują się do Pana Boga. To właśnie Bóg daje łaskę, energię oraz siłę do właściwego funkcjonowania rodziny. Podkreślił, że obecnie powyższą konferencję należy uznać za znaczące wydarzenie naukowe zarówno ze względu na liczbę zagranicznych prelegentów, jak również z uwagi na rangę tematu. Ponadto zwrócił uwagę na niepokojące zjawisko, jakim jest ideologia (kultura) *gender*, która przyczynia się nie tylko do redefinicji rodziny, ale też zachwiania tożsamości człowieka. Otwierając konferencję, zaprosił do wygłoszenia słowa wprowadzenia Jego Eminencję ks. kard. Kazimierza Nycza. Ksiądz dziekan przewodniczył również przedpołudniowej sesji interdyscyplinarnej.

Jego Eminencja ks. kard. Kazimierz Nycz metropolita warszawski, podkreślając wartość rodziny i świętowania niedzieli, zaznaczył, że trud, z którym spotyka się współczesny człowiek, jest dla chrześcijan krzyżem, bez którego nie zbuduje się niczego trwałego, a zwłaszcza rodziny. Współczesna rodzina znalazła się w trudnym etapie dziejów, ponieważ doświadcza wielu problemów i trudności zarówno na poziomie mikro-, jak i makrospołecznym.

Pierwszy wykład *Wpływ choroby dziecka na funkcjonowanie rodziny* wygłosił ks. abp dr Zygmunt Zimowski (przewodniczący Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia i Ludzi Chorych). Przedstawił w zarysie historię powstania Rady ds. Duszpasterstwa Służby i Ludzi Chorych, a następnie w swojej prelekcji ukazał: znaczenie rodziny w życiu człowieka, reakcję rodziny na diagnozę i etapy tej reakcji, różne rodzaje chorób i dysfunkcji, bliskość Kościoła w przypadku choroby dziecka oraz rolę parafii w zaistniałej sytuacji. Podkreślił, że w takiej sytuacji rodzice często stawiają sobie i Bogu pytania, na które nie ma odpowiedzi. Choroba, z którą spotyka się rodzina, owiana jest tajemnicą wiary i nadzieją transcendentnego Boga. Swoją prelekcję skonkludował trenem Jana Kochanowskiego.

Ksiądz profesor UKSW dr hab. Stanisław Dziekoński (rektor UKSW) w wykładzie *Rodzina i świętowanie w nauczaniu Jana Pawła II* zwrócił uwagę, że współcześnie niedziela dość często traktowana jest jedynie jako dzień wolny od pracy. Aby przekonać ludzi do zmiany swego nastawienia, trzeba sięgnąć do Tradycji Kościoła. Jan Paweł II pokazuje, że niedziela to świętowanie życia, daru zbawienia. Jest nie tylko dniem celebracji Eucharystii, ale też znakomitą okazją do formacji dziecka. Ponadto Jan Paweł II dostrzega w rodzinie podstawowe miejsce rozwoju pod każdym względem, także religijnym, które uzależnia późniejsze funkcjonowanie człowieka w przestrzeni rodzinnej, społecznej i indywidualnej. Podsumowując, prelegent stwierdził, że nie da się oddzielić świętowania od formacji religijnej dziecka, ponieważ niedziela jest bardzo ważnym elementem kształtowania aksjologii ludzkiego, człowieczego bytowania.

Kolejnym prelegentem był Jego Ekscelencja Abdelkader Khemri (ambasador Republiki Algierii w Polsce), który wygłosił referat *Życie rodzinne w Algierii – obraz religijny, kulturowy i socjologiczny*. Z jego prelekcji wynika, że bytowanie rodzin algierskich jest bardzo podobne i bliskie do współczesnych realiów i trendów występują-

cych w Polsce. Celem małżeństwa jest przekazanie życia, które także w *Koranie* jest czymś świętym, a rodzina jest podstawą harmonii między ciałem i duchem, społeczeństwem a kulturą. W Algierii związki, które nie są potwierdzone przez akt prawny czy kościelny, należą do rzadkości. W tamtym społeczeństwie sama instytucja małżeństwa nie jest kwestionowana, rząd jest prorodzinny, polityka społeczna działa na rzecz rodziny, istnieje duży szacunek dla tradycyjnych wartości i ojcostwa, nie ma problemu aborcji czy domów starców, a szkoła jest tylko dodatkiem, który nie może zastąpić rodziny. Poziom rozwodów jest, co prawda, wysoki, ale nie sprzeciwia się samej istocie rodziny.

Kolejny prelegent ks. prof. dr hab. Władysław Majkowski wygłosił referat zatytułowany *Bezrobocie jako czynnik rodzinnych dysfunkcji*. W swoim wystąpieniu zaznaczył, że praca jako źródło utrzymania warunkuje życie jednostki oraz całej rodziny, często jest nawet warunkiem przeżycia. Wpływa także na jakość małżeńsko-rodzinnej egzystencji. Odwołując się do statystyki i stopy bezrobocia w Polsce, stwierdził, że jest ono bardzo niekorzystnym zjawiskiem dla rodziny, ponieważ prowadzi m.in. do ubóstwa i problemów mieszkaniowych. Ponadto brak pracy uniemożliwia uzyskanie pożyczki, szczególnie przez młodych małżonków, co w dalszej kolejności może skutkować nieporozumieniami i konfliktami w małżeństwie oraz prowadzić nie tylko do nerwowej atmosfery, ale też do psychicznej destrukcji. Permanentne bezrobocie najczęściej skutkuje poszukiwaniem pracy poza ojczystym krajem przez jednego lub obojga rodziców. W tej sytuacji najbardziej cierpią dzieci, zarówno w sferze emocjonalnej i psychicznej, jak również rodzinnej. Dziecko nie tylko przeżywa dramat rozstania z rodzicami, ale też staje się ofiarą złego systemu. Exodus migracyjny trwa. W roku 2012 w poszukiwaniu pracy ponad 70 tysięcy Polaków wyjechało za granicę. Bezrobocie, jak zaznaczył prelegent, prowadzi do wielu dysfunkcji w rodzinie.

Autorem ostatniego wystąpienia podczas sesji przedpołudniowej był ks. prof. dr hab. Adam Skreczko, który zaprezentował referat *Niedziela dniem rodzinnego odpoczynku*. Prelegent ten zwrócił uwagę, że dla świętowania niedzielnego odpoczynku można znaleźć argumenty w sferze transcendentnej i religijnej. W ten sposób podkreślił, że praca jest dla człowieka, a nie człowiek dla pracy. Warto bowiem pamiętać, że niedziela to czas ofiarowany Chrystusowi, czyli dar miłości człowieka do Boga.

Przedpołudniową sesję niniejszej konferencji zakończono dyskusją oraz Mszą św., której przewodniczył i podczas której kazanie wygłosił ks. prof. UKSW dr hab. Mieczysław Ozorowski.

Po południu o godzinie 15.00 rozpoczęły się trzy sesje panelowe: teologiczno-moralna, psychologiczno-pedagogiczna oraz socjologiczno-społeczna. Sesje te kolejno poprowadzili: ks. dr Krzysztof Wolski, prof. UKSW dr hab. Elżbieta Osewska oraz ks. prof. dr hab. Władysław Majkowski.

Podczas sesji teologiczno-moralnej wystąpiło sześciu prelegentów. Ksiądz dr hab. Robert Kantor przypomniał, że kodeksowe prawo do odpoczynku w niedzielę i święta ma cztery elementy, którymi są: uczestniczenie we mszy świętej, powstrzymanie się od prac niekoniecznych, ochrona odpoczynku niedzielnego w prawie Unii Europejskiej, odpowiedzialność za sposób i formy świętowania. Ksiądz dr Andrzej Pryba ukazał ludzką pracę jako podstawowy sposób budowania społeczeństwa i rodziny. Zaznaczył, że jest ona zasadniczym wymiarem bytowania człowieka na ziemi, ponieważ człowiek

jako osoba jest podmiotem pracy. Nie należy ujmować pracy tylko w kategoriach ekonomicznych. Praca ma ubogacać człowieka także duchowo. W tym znaczeniu ma ona również charakter teologiczny i moralny.

Kolejnym prelegentem tej sesji była dr Bożena Bassa, która podkreśliła znaczenie i potrzebę świętowania narodzin dziecka w rodzinie. Przedstawiła radość rodziny, jej honor, cześć dla rodziców oraz Boże błogosławieństwo z racji narodzin dziecka. Dziecko bowiem to ktoś nadzwyczajny, dar Boga i zarazem część Bożego planu. Na koniec swojego wystąpienia przypomniała słowa ks. prof. Jerzego Bajdy: „Zrodzenie osoby jest stałym, dynamicznym związkiem osób, daniem i otrzymywaniem jednocześnie”, ponieważ to Bóg powierza człowiekowi człowieka, Bóg daje rodziców dziecku i dziecko rodzicom. Natomiast ks. dr Cezary Naumowicz, odwołując się do współrzędnych antropologicznych oraz teologicznych, analizował rodzinę jako wspólnotę świętującą i podkreślił, że Kościół i rodzina uczą się logiki, miłości, poświęcenia. Stwierdził, że rodzina jest częścią wielkiej wspólnoty, co jest odczuwalne w eucharystii, zaś Kościół od rodziny uczy się odchodzenia od klerykalizmu. Ostatnim prelegentem tej sesji panelowej był ks. dr Krzysztof Wolski podejmujący temat *Teologia świętowania dnia Pańskiego*. Analizując zagadnienie, odwołał się do słów męczenników afrykańskich „bez dnia Pańskiego nie możemy żyć”. Istota niedzieli została głęboko wpisana w bytowanie rodziny, szczególnie w zakresie nauk teologicznych. W ten sposób rodzina nie tylko nawiązuje relacje interpersonalne, ale przede wszystkim przejawia głęboką miłość do Boga. Niestety, współcześnie świętowanie niedzieli niejako „wypłowiło”, dlatego też należy na nowo przywrócić jej właściwy sens i znaczenie.

W sesji psychologiczno-pedagogicznej referaty przedstawiło również sześciu prelegentów. Jako pierwsza głos zabrała prof. UKSW dr hab. Elżbieta Osewska, ukazując świętowanie niedzieli jako wyzwanie dla rodzin z małymi dziećmi. Dokonała deskrypcji świętowania niedzieli w dwóch wymiarach: wertrykalnym i horyzontalnym oraz przybliżyła słuchaczom podstawowe wymiary świętowania niedzieli z dziećmi. Ksiądz prof. Józef Stala wygłosił referat pt. *Przeżywanie wybranych okresów liturgicznych w polskich rodzinach*. Podkreślił, że ważne są pytania o sens i znaczenie świąt oraz wszelkich obrzędów czy tradycji z nimi związanych. W przeżywaniu okresów liturgicznych w rodzinie równie istotne jest znaczenie prezentów oraz wysyłanie kartek świątecznych. Ksiądz dr Władysław Szewczyk referował temat „*Świąteczne rozmowy Ojca z dziećmi*” – pięć przykładów, podkreślając, że „nic nie zastąpi międzyosobowego rozmawiania twarzą w twarz, pomimo rozbudowanych we współczesnym świecie przekazników komunikacji”. W ten sposób odwołał się do rozmów, jakie miały miejsce podczas Kongresu Rodzin w Mediolanie (2012). Ojcem rozmów był papież Benedykt XVI, a rozmówcami pięć rodzin.

Z kolei dr doc. Maria Śmidowa z Bratysławy przedstawiła temat: *Suciasne trendy ochrony małżeństwa a rodziny*, w którym zwróciła uwagę na podstawowe założenia polityki państwa w zakresie etyki i religii w Europie. Odwołała się także do sytuacji małżeństwa i rodziny na Słowacji. W konstrukcie tej wypowiedzi wpisał się temat podjęty przez dr. Martina Šarkana *Slavenie ako konstitutívny rozmiar antropologickej struktury personality*. Odwołując się do Sigmunda Freuda i Carla G. Junga oraz Viktora E. Frankla, prelegent ukazał piramidę potrzeb Masłowa, autonomię człowieka oraz po-

czucie sensu życia w ujęciu V.E. Frankla. Całość panelu zakończyła mgr Barbara Wierzbicka, która dokonała deskrypcji znaczenia i należnego miejsca rodziny w zakresie polityki prorodzinnej. W tym kontekście odwołała się do istniejących form polityki prorodzinnej oraz proponowanych zmian w jej zakresie. Przywołując najnowszy *Raport o polityce prorodzinnej*, Kartę Dużej Rodziny oraz Międzynarodową Kartę Członkostwa Związku Dużych Rodzin, stwierdziła, że obecna polityka nie jest polityką prorodziną, a jedynie polityką rodzinną.

W sesji socjologiczno-społecznej zaprezentowano tematy z zakresu socjologii, kultury i pracy socjalnej. Tematem wystąpienia dr Urszuli Bejmy byli *Seniorzy jako szczególna kategoria beneficjentów opieki zdrowotnej*. Prelegentka ta podkreśliła, że człowiek starzeje się nie tylko pod względem fizycznym, ale też psychicznym. Ukazując ten proces jako zjawisko wielowymiarowe, stwierdziła, że nie można zdefiniować go w sposób jednoznaczny. Zwróciła uwagę, że potrzeba działań, które będą obejmować profilaktykę zdrowotną osób „starych” oraz wspierać tę kategorię ludzi.

Z racji nieobecności ks. prof. Leona Szota referat jego autorstwa pt. *Wolontariat a zasada sprawiedliwości społecznej* przeczytała dr Urszula Bejma. Wolontariat to ewangeliczne wypełnienie nakazu służenia człowiekowi – zaznaczył ks. Leon Szot. Zauważył to już papież Pius XI, twierdząc, że Kościół troszczy się o właściwe miejsce każdego człowieka, zaś zasada sprawiedliwości to nic innego, jak tylko pomoc innym. Należy zatem pomagać, a nie zastępować, motywować, a nie osłabiać motywacji do altruistycznych działań.

Ksiądz dr Dariusz Tułowiecki w swoim wykładzie ukazał sposoby spędzania świąt przez właścicieli firm rodzinnych na podstawie badań przeprowadzonych w Krakowie. Zjawisko to zobrazował za pomocą statystyki, z której wynika, że Polacy są najbardziej pracowitymi ludźmi w Europie. Jednak z przeprowadzonych przez niego badań wynika, że właściciele firm rodzinnych traktują czas wolny jako czas potrzebny dla siebie do realizacji osobistych zadań, zaś niedziela jest przeżywana wspólnie z rodziną.

Kolejnym prelegentem tej sesji była dr Agnieszka Regulska, która przedstawiła referat *Praca a ubóstwo – zjawisko workingpoor i jego konsekwencje dla rodziny*. Dokonując analizy definicyjnej biedy oraz *workingpoor*, skonstatowała, że do tego typu ludzi należą osoby zatrudnione, ale pozostające w biedzie. Według prelegentki bieda nie dotyczy tylko rodzin patologicznych, ale również zwykłych ludzi, wszak zgodnie ze statystyką GUS ponad 2 mln. ludzi w Polsce żyje poniżej minimum socjalnego. Prelegentka ukazała również niepokojące konsekwencje tego zjawiska. Ksiądz dr Tadeusz Bienasz scharakteryzował rodzinę w kontekście *sacrum* i *profanum* w dobie przemian będących skutkiem sekularyzacji. Zwrócił uwagę, że rodzina wprawdzie wpisana jest w stwórczy plan Boga, ale coraz częściej podlega sekularyzacji. Pomimo tendencji zmierzających do zeświecczenia rodzina nadal pozostaje na straży wartości *sacrum*. Ksiądz dr J. Młyński opisał rodzinę w znaczeniu aksjologicznym. Tym samym zdefiniował termin wartość, ukazał pracę ludzką jako wartość człowieczego bytowania oraz świętowanie niedzieli jako użytecznej wartości egzystencji rodziny. Ponadto zwrócił uwagę na zjawisko „duchowości supermarketów” i zauważył, że prowadzi ona do deprecjacji i dehumanizacji człowieka i rodziny.

Druga część konferencji odbyła się w sobotę 7 grudnia 2013 roku i rozpoczęła się Mszą św. koncelebrowaną, podczas której ks. dr Władysław Szewczyk wygłosił kazanie pt. *Człowiek adwentu a wartość osoby*. Przypomniał w nim postać śp. ks. prof. Jerzego Bajdy. Po Mszy św. rozpoczęły się obrady, którym przewodniczył ks. dr Józef Młyński. W sesji przedpołudniowej wystąpiło sześciu prelegentów.

Znamienitym gościem tej części sesji był dr Walter Schmidt, który wygłosił wykład pt. *Balance zwischen Beruf und Familie*. Ukazując fenomen współczesnych czasów, stwierdził, że dzisiaj sukces zawodowy jest równie ważny jak szczęście i zadowolenie osobiste. Dlatego potrzeba równowagi między życiem zawodowym a rodzinnym, tym bardziej że w tej materii coraz częściej dochodzi do konfliktów. Jak je rozwiązać? Według prelegenta w potrójny sposób: przez poczucie spójności zawartej w salutogenezie, przez przywództwo służebne i koewolucję. Następnie ks. dr Roman Gawlik przedstawił wartość pracy i sposób świętowania niedzieli w społeczności austriackiej. Odwołując się do statystyk, ukazał model rodziny austriackiej, problem wzrostu liczby rozwodów i oddziaływanie poglądu traktującego małżeństwo jako „ideę przestarzałą”. Ponadto opisał wpływ pracy na rodzinę, podkreślając, że w Austrii jest najniższa stopa bezrobocia w całej Europie.

Z kolei ks. dr Zdzisław Struzik, odwołując się do wybranych dokumentów, ukazał aktualność nauczania ks. kard. Stefana Wyszyńskiego na temat znaczenia pracy dla rodziny. Przypomniał, że praca jest dla człowieka, a nie człowiek dla pracy, dlatego powinna zapewniać wewnętrzny spokój oraz nie naruszać godności człowieka. Natomiast ks. dr Przemysław Kwiatkowski niejako poszerzył wystąpienie ks. dr. Zdzisława Struzika, referując temat „*Skąd nasza nadzieja*”. *Rodzina praca i świętowanie w myśli kard. Stefana Wyszyńskiego i kard. Karola Wojtyły*. W ten sposób przedstawił wspólne myśli dwóch przedstawicieli Kościoła na temat świętowania niedzieli. Stwierdził, że niedziela to jest nazwanie Miłości po imieniu oraz sięganie do jej źródła. Tą Miłością jest Jezus, którego poznajemy w celebracji Eucharystii, zaś praca i odpoczynek umożliwia osiągnięcie „podobieństwa [do] Boga”.

W drugiej części sesji przedpołudniowej jako pierwszy prelegent wystąpiła prof. KUL dr hab. Urszula Dudziak, podejmując temat *Praca i świętowanie wymogiem zdrowia człowieka, małżeństwa, rodziny*. Człowiek jest powołany do pracy, która przyczynia się do wzrostu dobrobytu społeczeństwa, przynosi dochód i zadowolenie. Prelegentka wskazała również na zjawisko pracoholizmu jako obsesyjną potrzebę wykonywania pracy kosztem rodziny, snu i jedzenia. W ten sposób ukazała, że pracoholizm wywołuje zaburzenia psychiczne i nerwice, zaś świętowanie prowadzi do zdrowia psychicznego.

Ksiądz prof. UKSW dr hab. Andrzej Najda ukazał biblijne podstawy świętowania i pracy w rodzinie. Odwołując się do Starego Testamentu, skonstatował, że praca to wielka i niezmiernie istotna wartość. Dlatego Biblia ukazuje ją jako zadanie Stwórcy. W Nowym Testamencie zagadnienie pracy występuje w przypowieściach. Prelegent ukazał ponadto sposób świętowania w Starym Testamencie, odwołując się do: szabat, Paschy, Święta Tygodni i Święta Namiotów.

Z kolei prezes Fundacji Humanites Zofia Dzik przedstawiła referat *Odpowiedzialność biznesu za przyszły kapitał społeczny*. W jej ujęciu Fundacja ta zajmuje się sztuką wychowania nowego pokolenia w trosce o nowych liderów wartości. Badania przepro-

wadzone wśród 10 000 menagerów z 70 krajów dowodzą, że najważniejszą wartością ludzkiego bytowania jest rodzina. Dlatego potrzeba równowagi między pracą a życiem rodzinnym. Należy zatem pamiętać o tym, aby kapitał ludzki został właściwie wykorzystany i niejako sprzedany na rynku pracy.

Ostatnią prelegentką niniejszej sesji interdyscyplinarnej była mgr Agnieszka Przychodnia, która przybliżyła wartość i znaczenie tradycji kultywowanych we współczesnej rodzinie na tle przemian kulturowych wywoływanych przez globalizację. Globalizacja kultury pojawiła się i rozwinęła na skutek stopniowego rozwoju techniki, a cechuje ją między innymi wszechobecność reklamy. Obecnie częstymi zjawiskami są standaryzacja, która w pewien sposób ujednocila kulturę, oraz konsumpcyjny styl życia. Współczesne społeczeństwo łatwiej przyjmuje to, co jest przekazywane w mediach, niż w procesie socjalizacji rodzinnej.

Interdyscyplinarna konferencja naukowa, podczas której przedłożono wiele tematów dotyczących rodziny, zarówno w pierwszym, jak również w drugim dniu wywołała ożywioną dyskusję. Prelegenci odpowiadali na stawiane im pytania i podkreślali wartość i znaczenie nie tylko dobrej kondycji współczesnej rodziny, ale przede wszystkim pracy i świętowania niedzieli. Przedstawiciele różnych ośrodków naukowych podkreślali trudną sytuację współczesnej rodziny i wielką potrzebę jej obrony. Wszyscy deklarowali zgodnie, że początkiem kryzysu rodziny jest nade wszystko kryzys wartości w rodzinie. Niniejsza konferencja niewątpliwie ubogaciła studentów, pracowników naukowych, duszpasterzy oraz słuchaczy z innych ośrodków naukowo-społecznych, ponieważ po raz kolejny uświadomiła – w świetle realiów Polski i innych krajów Europy – sytuację, kondycję i wartość rodziny, w której świętujemy niedzielę i celebруем pracę. Dyskusję zakończono modlitwą Anioł Pański, którą poprowadził ks. prof. dr hab. Władysław Majkowski. Po przerwie obiadowej odbyło się zapowiadane wcześniej Walne Zebranie Polskiego Stowarzyszenia Famililogicznego.

JÓZEF MŁYŃSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Wydział Studiów nad Rodziną

SPRAWOZDANIE Z XIV SYMPOZJUM TEOLOGICZNEGO
ROLA NAUCZYCIELA I RODZINY W INTEGRALNEJ FORMACJI UCZNIÓW
(Kazimierz Biskupi, 26-27.02.2014)

Dnia 26 i 27 lutego 2014 roku w Kazimierzu Biskupim odbyło się 14. już sympozjum teologiczne poświęcone rodzinie, którego temat brzmiał: „Rola nauczyciela i rodziny w integralnej formacji uczniów”.

Organizatorzy, wychodząc od trafnego stwierdzenia świętego Ignacego Antiocheńskiego *Ubi episcopus ibi Ecclesia*, rozpoczęli spotkanie od uroczystej Mszy świętej, której przewodniczył JE ks. bp dr Wiesław Mering, biskup diecezjalny diecezji włocławskiej, który też wygłosił homilię. Zaznaczył w niej, że ważną funkcję w wychowaniu młodych pokoleń w dzisiejszym świecie pełnią rodzina oraz nauczyciele, i pod-